QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI ILMIY XABARLARI
(2026-yil 10-son)
PEDAGOGIKA
PEDAGOGY
https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i10.108

# INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARINING INDIVIDUAL EHTIYOJLARIGA MOSLASHTIRILGAN ONA TILI O‘QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

***Xudayberganova Feruza Jonibek qizi***
*Urganch davlat pedagogika instituti mustaqil tadqiqotchisi*
*feruzaxudayberganova1215@gmail.com*
*tel: +998905371512*

**Annotatsiya.** Mazkur maqolada inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining individual ta’lim ehtiyojlarini hisobga olgan holda ona tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirish masalalari tadqiq etiladi. O‘quvchilarning nutqiy rivojlanishi, bilish imkoniyatlari va o‘quv faoliyatidagi farqlar asosida ta’lim mazmunini moslashtirishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Universal ta’lim dizayni, differensiallashtirilgan topshiriqlar, multimodal o‘qitish va moslashuvchan pedagogik yordamni uyg‘unlashtiruvchi metodik tizim taklif etiladi. Fonetik, leksik, grammatik hamda bog‘lanishli nutqni rivojlantirishga yo‘naltirilgan individual topshiriqlarni loyihalash va baholash mexanizmlari asoslanadi. Taklif etilgan metodikaning inklyuziv ona tili ta’limida o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash imkoniyatlari yoritiladi.

**Kalit so‘zlar:** inklyuziv ta’lim, boshlang‘ich ta’lim, ona tili metodikasi, individual yondashuv, universal ta’lim dizayni, differensiallashtirilgan ta’lim, multimodal o‘qitish, nutqiy kompetensiya, pedagogik moslashtirish, formatif baholash.

# СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДИКИ ПРЕПОДАВАНИЯ РОДНОГО ЯЗЫКА С УЧЁТОМ ИНДИВИДУАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

**Аннотация.** В статье исследуются вопросы совершенствования методики преподавания родного языка в начальных классах в условиях инклюзивного образования с учётом индивидуальных образовательных потребностей учащихся. Анализируются дидактические возможности адаптации содержания обучения с учётом особенностей речевого развития, познавательных возможностей и учебной деятельности детей. Предлагается методическая система, объединяющая универсальный дизайн обучения, дифференцированные задания, мультимодальное преподавание и гибкую педагогическую поддержку. Обосновываются механизмы проектирования и оценивания

индивидуальных заданий, направленных на развитие фонетических, лексических, грамматических навыков и связной речи. Раскрываются возможности предложенной методики для обеспечения активного участия учащихся в инклюзивном обучении родному языку.

**Ключевые слова:** инклюзивное образование, начальное образование, методика преподавания родного языка, индивидуальный подход, универсальный дизайн обучения, дифференцированное обучение, мультимодальное обучение, речевая компетенция, педагогическая адаптация, формирующее оценивание.

## IMPROVING MOTHER TONGUE TEACHING METHODOLOGY ADAPTED TO THE INDIVIDUAL EDUCATIONAL NEEDS OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS IN INCLUSIVE EDUCATION

**Abstract.** This article examines ways to improve mother tongue teaching methods in inclusive primary education by addressing learners’ individual educational needs. It analyzes the didactic potential of adapting instructional content to differences in language development, cognitive abilities, and learning activities. A methodological framework integrating Universal Design for Learning, differentiated tasks, multimodal instruction, and flexible pedagogical support is proposed. Particular attention is given to designing and assessing individualized activities aimed at developing phonetic, lexical, grammatical, and connected speech skills. The article discusses how the proposed framework may support meaningful participation and accessible learning opportunities for primary school pupils in inclusive mother tongue classrooms.

**Keywords:** inclusive education, primary education, mother tongue teaching methodology, individualized instruction, Universal Design for Learning, differentiated instruction, multimodal teaching, language competence, instructional adaptation, formative assessment.

**KIRISH.** Zamonaviy ta’lim tizimida har bir bolaning individual imkoniyatlari, rivojlanish sur’ati va ta’lim ehtiyojlarini hisobga olish ta’lim sifatini ta’minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ona tilini o‘rgatish jarayoni o‘ziga xos didaktik yondashuvlarni talab etadi. Chunki boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilarning og‘zaki va yozma nutqi, fonematik idroki, lug‘at boyligi, grammatik tushunchalari, o‘qish va yozish ko‘nikmalari bir xil sur’atda shakllanmaydi.

O‘zbekiston Respublikasida inklyuziv ta’limni rivojlantirish davlat ta’lim siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son «Alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori bilan 2020–2025-yillarda xalq ta’limi tizimida inklyuziv ta’limni rivojlantirish konsepsiyasi tasdiqlangan [1]. Mazkur hujjatda alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalar uchun ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytirish, pedagog kadrlarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish, ta’lim

muassasalarini tegishli metodik resurslar bilan ta’minlash hamda innovatsion texnologiyalardan foydalanish vazifalari nazarda tutilgan.

Tadqiqot muammosi inklyuziv boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitishning umumiy o‘quv maqsadlari bilan o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlari o‘rtasidagi muvofiqlikni ta’minlaydigan metodik mexanizmlarni aniqlash zarurati bilan belgilanadi.

**Tadqiqotning maqsadi** inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining individual ehtiyojlariga moslashtirilgan ona tili o‘qitish metodikasining didaktik asoslarini aniqlash, uning tarkibiy elementlarini tizimlashtirish hamda amaliy qo‘llash mexanizmini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot doirasida o‘quvchilarning nutqiy va bilish imkoniyatlariga mos topshiriqlarni loyihalash, ta’lim mazmunini muqobil shakllarda taqdim etish, pedagogik yordam darajasini moslashtirish va individual o‘sishni baholashga yo‘naltirilgan metodik yechimlar nazariy jihatdan asoslanadi.

Maqolaning ilmiy-metodik yo‘nalishi inklyuziv ona tili ta’limini alohida moslashtirilgan mashqlar majmuasi sifatida emas, balki diagnostika, maqsadli loyihalash, moslashuvchan o‘qitish va rivojlantiruvchi baholashning o‘zaro bog‘langan tizimi sifatida talqin etish bilan belgilanadi.

**ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODOLOGIYASI.** Inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirish masalasi zamonaviy pedagogika, maxsus pedagogika, psixolingvistika hamda ona tili ta’limi metodikasining o‘zaro kesishgan ilmiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur muammoning murakkabligi o‘quvchilarning individual rivojlanish xususiyatlari bilan umumiy ta’lim dasturida belgilangan nutqiy va lingvistik kompetensiyalar o‘rtasida pedagogik muvofiqlikni ta’minlash zarurati bilan izohlanadi. Shu bois inklyuziv ona tili ta’limi metodikasini ishlab chiqishda o‘quvchilarning individual imkoniyatlarini aniqlash, ta’lim mazmunini moslashtirish, o‘quv faoliyatini tashkil etish hamda o‘zlashtirish natijalarini baholashning ilmiy asoslangan yondashuvlariga tayanish talab etiladi.

Inklyuziv ta’limning zamonaviy konsepsiyalarida o‘quvchilarning turlicha ehtiyojlarini ta’lim jarayonidan chetlashtirishga sabab bo‘ladigan holat sifatida emas, balki o‘qitish metodikasini loyihalashda hisobga olinishi zarur bo‘lgan tabiiy pedagogik omil sifatida qarash ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. UNESCOning 2020-yilda e’lon qilingan *Global Education Monitoring Report: Inclusion and Education – All Means All* hisobotida inklyuzivlik ta’lim olish imkoniyatining mavjudligi bilangina cheklanmasligi, balki o‘quvchilarning ta’lim jarayonida mazmunli ishtirok etishi va o‘rganish imkoniyatlariga ega bo‘lishini ham qamrab olishi ta’kidlanadi [2]. Ushbu yondashuv boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish jarayoniga tatbiq etilganda barcha o‘quvchilar uchun yagona o‘quv maqsadini belgilash bilan birga, mazkur maqsadga erishishning turli pedagogik yo‘llarini yaratish zaruratini asoslaydi.

Mazkur masalani ilmiy asoslashda universal ta’lim dizayni – Universal Design for Learning (UDL) yondashuvi muhim metodologik ahamiyatga ega. CAST tashkiloti tomonidan ishlab chiqilgan UDL Guidelines 3.0 tavsiyalarida ta’limni loyihalashning uchta asosiy yo‘nalishi ajratiladi: o‘quvchilarni faoliyatga jalb etishning turli imkoniyatlarini yaratish, o‘quv

axborotini turli shakllarda taqdim etish hamda o‘zlashtirilgan bilim va ko‘nikmalarni ifodalashning muqobil usullarini ta’minlash [3]. Ushbu tamoyillar boshlang‘ich sinflarda ona tili ta’limini individuallashtirish uchun muhim didaktik asos bo‘lib xizmat qiladi.

**TADQIQOT METODOLOGIYASI.** Tadqiqotning metodologik asosini inklyuziv, shaxsga yo‘naltirilgan, kompetensiyaviy, faoliyatga yo‘naltirilgan va universal ta’lim dizayniga asoslangan yondashuvlarning o‘zaro integratsiyasi tashkil etadi. Mazkur yondashuvlar boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish jarayonini o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlari, nutqiy rivojlanish darajasi, bilish imkoniyatlari va ijtimoiy muloqot xususiyatlariga muvofiq tashkil etishning nazariy-didaktik imkoniyatlarini aniqlashga xizmat qiladi.

Tadqiqot nazariy-metodik xarakterga ega bo‘lib, unda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish, pedagogik modellashtirish, didaktik loyihalash va metodik umumlashtirish usullaridan foydalaniladi. Ushbu usullar yordamida inklyuziv ona tili ta’limining mavjud nazariy yondashuvlari o‘rganilib, individual moslashtirish jarayonining asosiy elementlari aniqlanadi hamda ularning o‘zaro bog‘liqligiga asoslangan metodik tizim ishlab chiqiladi.

Tadqiqotning obyekti inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish jarayoni hisoblanadi. Tadqiqot predmeti esa mazkur jarayonda o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlariga moslashtirilgan metodlar, topshiriqlar, pedagogik yordam vositalari va baholash mexanizmlarining didaktik imkoniyatlaridan iborat.

Baholash metodologiyasida yakuniy natijani qayd etish bilan birga, o‘quvchining individual rivojlanish dinamikasini kuzatish ustuvor ahamiyatga ega. Bunda boshlang‘ich diagnostika natijalari, kundalik o‘quv faoliyati, mustaqil bajarilgan topshiriqlar, pedagogik yordamga ehtiyoj va o‘zlashtirishdagi o‘zgarishlar birgalikda tahlil qilinishi ko‘zda tutiladi. Formativ baholash o‘quvchining mavjud imkoniyatlarini aniqlash, unga aniq qayta aloqa berish va keyingi pedagogik harakatlarni rejalashtirish vositasi sifatida qaraladi.

**TADQIQOT NATIJALARI VA MUHOKAMA.** Inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga ona tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirish o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlarini aniqlash, nutqiy rivojlanish xususiyatlariga mos didaktik vazifalarni belgilash hamda o‘quv faoliyatini moslashuvchan shakllarda tashkil etishni talab qiladi. Nazariy tahlil natijasida individual yondashuvni faqat topshiriqlarni soddalashtirish yoki o‘quvchilarga qo‘shimcha vaqt ajratish bilan cheklash yetarli emasligi asoslandi.

Taklif etilayotgan tizim diagnostik-maqsadli, mazmuniy-adaptiv, tashkiliy-faoliyatli va nazorat-korreksion bloklarning o‘zaro bog‘liqligiga asoslanadi.

Diagnostik-maqsadli blok o‘quvchining dastlabki nutqiy tayyorgarligi, bilish imkoniyatlari, o‘quv faoliyatidagi qiyinchiliklari va individual rivojlanish ehtiyojlarini aniqlashga yo‘naltiriladi. Bunda pedagogik diagnostika o‘quvchining imkoniyatlarini cheklovchi xulosa chiqarish uchun emas, balki uning ta’lim jarayonida muvaffaqiyatli ishtirok etishini ta’minlaydigan metodik vositalarni tanlash uchun qo‘llanadi.

Mazmuniy-adaptiv blok ona tili fanining o‘quv maqsadlarini saqlagan holda materialning hajmi, murakkabligi, taqdim etilish shakli va topshiriqlarning bajarilish usullarini

moslashtirishni nazarda tutadi. Mazkur blokda o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga qarab matnli, tasviriy, audial va amaliy materiallardan foydalanish imkoniyatlari belgilanadi.

Tashkiliy-faoliyatli blok individual, juftlikda va kichik guruhlarda ishlashni uyg‘unlashtirish, pedagogik yordamni bosqichma-bosqich tashkil etish hamda o‘quvchilarning faol ishtirokini qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Nazorat-korreksion blok o‘quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini kuzatish, topshiriqlarni bajarish jarayonidagi qiyinchiliklarni aniqlash va pedagogik yordam mazmunini qayta belgilashni qamrab oladi.

Taklif etilayotgan tizimning o‘ziga xos xususiyati individual moslashtirishni alohida metodik tadbir emas, balki darsning barcha tarkibiy qismlarini qamrab oluvchi uzluksiz pedagogik jarayon sifatida talqin etishidadir.

**Individual yangilangan usullarni ishlab chiqishning didaktik mexanizmi.**

Boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitishda individual yangilangan usullarni ishlab chiqish o‘quvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda ta’limiy vazifani bajarish yo‘llarini qayta loyihalashni talab etadi. Mazkur tadqiqot doirasida moslashuvchan fonetik tayanch, leksik-semantik xaritalash, grammatik konstruksiyalash va ko‘p variantli nutqiy ifoda usullari yagona metodik tizimning amaliy elementlari sifatida taklif etiladi.

Moslashuvchan fonetik tayanch usuli tovush va harflarni farqlash, tovush-harf munosabatini anglash hamda fonematik idrokni rivojlantirishga qaratiladi. Ushbu usulda o‘quv materiallari eshitish, ko‘rish va amaliy harakat imkoniyatlarini hisobga olgan holda taqdim etiladi.

Grammatik konstruksiyalash usuli o‘quvchilarning gap tuzilishini anglash, so‘zlarni grammatik jihatdan bog‘lash va mustaqil gap tuzish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yo‘naltiriladi.

**Individual moslashtirilgan topshiriqlarni loyihalash.** Individual topshiriqlarni ishlab chiqishda umumiy o‘quv maqsadi, o‘quvchining dastlabki imkoniyatlari, topshiriqni bajarish uchun zarur yordam va kutilayotgan natija o‘zaro muvofiqlashtiriladi.

Topshiriqni individuallashtirishda yordam darajasini bosqichma-bosqich o‘zgartirish muhim ahamiyatga ega. Dastlab pedagog namuna ko‘rsatishi, keyinchalik yo‘naltiruvchi savollar berishi, undan so‘ng esa o‘quvchining mustaqil bajarishiga imkon yaratishi mumkin.

**1-jadval. Ona tili ta’limida individual moslashtirishning metodik yo‘nalishlari**

| Metodik yo‘nalish | Individual moslashtirish vositasi | Kutilayotgan o‘quv natijasi |
|---|---|---|
| **Fonetik ko‘nikmalar** | Tovush-harf kartochkalari, eshitish va vizual tayanchlar | Tovushlarni farqlash, tovush-harf munosabatini anglash |
| **Leksik kompetensiya** | Semantik xaritalar, tasvirlar, kontekstli mashqlar | So‘z ma’nosini tushunish va nutqda qo‘llash |
| **Grammatik kompetensiya** | Gap konstruktori, tayanch savollar, transformatsion mashqlar | Grammatik birliklardan ongli foydalanish |
| **O‘qib tushunish** | Qismlarga ajratilgan matn, audio, tayanch savollar | Matn mazmuni va asosiy g‘oyasini anglash |
| **Bog‘lanishli nutq** | Tasvirlar ketma-ketligi, reja, tayanch so‘zlar | Izchil og‘zaki va yozma fikr ifodalash |

| | | |
|---|---|---|
| **Mustaqil faoliyat** | Bosqichli ko‘rsatmalar, individual yordam xaritasi | Topshiriqni mustaqil bajarish imkoniyatini kengaytirish |

Taklif etilgan metodikaning samaradorligi haqidagi xulosalarni ilmiy jihatdan asoslash uchun keyingi bosqichda maxsus pedagogik tajriba-sinov tadqiqotlarini tashkil etish, o‘quvchilarning boshlang‘ich va yakuniy ko‘rsatkichlarini solishtirish, individual rivojlanish dinamikasini kuzatish hamda natijalarni tegishli statistik usullar yordamida tekshirish zarur.

**2-jadval. Individual rivojlanishni baholash mezonlari**

| Mezon | Kuzatiladigan ko‘rsatkich | Baholash vositasi |
|---|---|---|
| **Nutqiy mazmunni tushunish** | Matn mazmunini anglash, asosiy fikrni aniqlash | Matnli topshiriq, og‘zaki savol-javob |
| **Til birliklaridan foydalanish** | So‘z tanlash, gap tuzish, grammatik shakllarni qo‘llash | Amaliy mashqlar, yozma ish |
| **Mustaqil fikr ifodalash** | Fikrning izchilligi, mazmuniy bog‘liqligi | Og‘zaki hikoya, yozma matn |
| **O‘quv faoliyatida ishtirok** | Muloqotga kirishish, hamkorlik, topshiriqdagi faollik | Pedagogik kuzatuv |
| **Mustaqillik dinamikasi** | Zarur pedagogik yordamning o‘zgarishi | Individual rivojlanish xaritasi |

**ILMIY NATIJALAR MUHOKAMASI.** Inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirishga doir nazariy tahlillar individual yondashuvning mazmunini faqat o‘quv topshiriqlarini murakkablik darajasiga ko‘ra farqlash bilan cheklash maqsadga muvofiq emasligini ko‘rsatadi. Shu sababli inklyuziv ona tili ta’limida individuallashtirishni ta’lim mazmuni, o‘quv faoliyati, pedagogik yordam va baholash mexanizmlarining o‘zaro muvofiqlashuvi asosida tashkil etish zarur.

Mazkur yondashuvning nazariy ahamiyati individuallashtirishning didaktik tarkibini tizimlashtirishda, amaliy ahamiyati esa o‘qituvchiga o‘quvchilarning turlicha ehtiyojlariga mos metodik qarorlarni asosli ravishda tanlash imkoniyatini yaratishda namoyon bo‘ladi.

**XULOSA.** Inklyuziv ta’lim sharoitida boshlang‘ich sinflarda ona tilini o‘qitish metodikasini takomillashtirish o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlari, nutqiy rivojlanish imkoniyatlari va bilish faoliyatidagi farqlarni hisobga olgan holda o‘quv jarayonini loyihalashni talab etadi.

Boshlang‘ich sinflarda ona tili kompetensiyalarini rivojlantirish uchun moslashuvchan fonetik tayanch, leksik-semantik xaritalash, grammatik konstruksiyalash va ko‘p variantli nutqiy ifoda usullarini o‘zaro bog‘liq holda qo‘llashning metodik imkoniyatlari asoslandi. Mazkur usullar o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda tovush-harf munosabatini anglash, lug‘at boyligini kengaytirish, grammatik birliklardan foydalanish va bog‘lanishli nutqni rivojlantirishga yo‘naltirilgan.

Individual moslashtirilgan topshiriqlarni loyihalashda umumiy o‘quv maqsadi bilan o‘quvchining individual rivojlanish imkoniyatlari o‘rtasidagi muvofiqlikni ta’minlash muhim metodik talab sifatida belgilandi. Bunda topshiriqning mazmuni, taqdim etilish shakli, bajarilish bosqichlari, pedagogik yordam darajasi va natijani ifodalash imkoniyatlari o‘quvchining ehtiyojlariga muvofiq moslashtirilishi nazarda tutiladi.

Tadqiqotning nazariy ahamiyati inklyuziv boshlang‘ich ta’limda ona tilini o‘qitishni individuallashtirishning didaktik tarkibiy qismlarini tizimlashtirish va ularning o‘zaro aloqadorligini asoslashda namoyon bo‘ladi. Amaliy ahamiyati esa o‘qituvchilar uchun o‘quvchilarning individual ehtiyojlariga mos topshiriqlarni loyihalash, pedagogik yordamni tanlash va o‘quv natijalarini kuzatishga doir metodik tavsiyalar ishlab chiqilganligi bilan belgilanadi. Shu bilan birga, mazkur tadqiqotda taklif etilgan metodik tizimning samaradorligi eksperimental jihatdan tekshirilmagan. Shu sababli keyingi tadqiqotlarda uning amaliy qo‘llanish imkoniyatlarini pedagogik tajriba-sinov orqali o‘rganish, baholash mezonlarining ishonchliligini aniqlash va o‘quvchilarning nutqiy rivojlanishidagi o‘zgarishlarni statistik tahlil qilish maqsadga muvofiq.

**AMALIY TAVSIYALAR.** Boshlang‘ich sinf o‘qituvchilari uchun ona tili darslarini rejalashtirishda o‘quvchilarning individual ta’lim ehtiyojlari va nutqiy rivojlanish xususiyatlarini muntazam o‘rganishga asoslangan diagnostik yondashuvni qo‘llash tavsiya etiladi. Bunda o‘quvchilarning faqat mavjud qiyinchiliklari emas, balki mustaqil bajara oladigan faoliyat turlari va rivojlanish imkoniyatlari ham hisobga olinishi lozim.

Inklyuziv sinflarda o‘quvchilarning individual topshiriqlar bilan ishlashini juftlikdagi, kichik guruhdagi va umumiy sinf faoliyati bilan uyg‘unlashtirish tavsiya etiladi. Bu yondashuv o‘quvchilarning kommunikativ faolligini qo‘llab-quvvatlash, tengdoshlari bilan hamkorligini rivojlantirish va ta’lim jarayonidagi mazmunli ishtirokini ta’minlashga xizmat qilishi mumkin.

O‘quvchilarning individual rivojlanishini kuzatishda faqat yakuniy nazorat natijalariga tayanmasdan, formatif baholash, pedagogik kuzatuv, nutqiy portfel va individual rivojlanish xaritalaridan foydalanish maqsadga muvofiq. Olingan ma’lumotlar asosida topshiriqlar mazmuni va pedagogik yordam darajasi muntazam yangilanishi lozim. Pedagoglarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish jarayonida inklyuziv ona tili ta’limi uchun moslashtirilgan didaktik materiallarni yaratish, universal ta’lim dizayni tamoyillarini qo‘llash, individual o‘quv maqsadlarini belgilash va rivojlantiruvchi baholashni tashkil etishga yo‘naltirilgan amaliy mashg‘ulotlarni kengaytirish tavsiya etiladi.

## FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-oktabrdagi PQ-4860-son «Alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan bolalarga ta’lim-tarbiya berish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida»gi qarori. https://lex.uz/uz/acts/-5044711

2. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education — All Means All. Paris: UNESCO, 2020. https://gem-report-2020.unesco.org/

3. CAST. Universal Design for Learning Guidelines, Version 3.0. 2024. https://udlguidelines.cast.org/

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son “O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi Farmoni. https://lex.uz/uz/acts/-4312785

5. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O‘RQ-637-son «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni. https://lex.uz/docs/-5013007

6. Education Endowment Foundation. Special Educational Needs in Mainstream Schools: Guidance Report. London: EEF, 2020. https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/guidance-reports/SEND

7. Cullen M. A., Lindsay G., Hastings R., Denne L., Stanford C. et al. Special Educational Needs in Mainstream Schools: Evidence Review. Education Endowment Foundation, 2020. https://educationendowmentfoundation.org.uk/education-evidence/evidence-reviews/special-educational-needs-and-disabilities-send

8. Foorman B. et al. Foundational Skills to Support Reading for Understanding in Kindergarten Through 3rd Grade. Washington, DC: Institute of Education Sciences, 2016 (revised 2019). https://ies.ed.gov/ncee/wwc/PracticeGuide/21

9. Vaughn S. et al. Providing Reading Interventions for Students in Grades 4–9. Washington, DC: Institute of Education Sciences, 2022. https://ies.ed.gov/ncee/wwc/PracticeGuide/29